

особистості. Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів» 8 квітня 2021 р. Вісник НАПН України. 2021. № 3 (1). С. 1–4.

2. Камінська В. В. Формування готовності педагогів до використання квест-технології у професійній діяльності. Педагогічний пошук. 2021. № 1 (109). С. 10–14.

3. Кремень В. Г. Підготовка вчителя: виклики і відповіді. За результатами наукової доповіді на засіданні Стратегічної сесії керівників закладів вищої освіти, 1 березня 2023 р. Вісник НАПН України. 2023. № 5 (1). С. 1–6.

4. Найдюнова Л. А. Онлайн-практикуми з ментального здоров'я і психологічні хвилинки всеукраїнського розкладу: медіапсихологічні закони дистанційної підтримки навчання дітей під час війни. Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд: матеріали Всеукраїнського круглого столу (7 квітня 2022 року) / за наук. ред. М. Слюсаревського, С. Чуніхіної, Л. Найдюнової; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, Асоціація політичних психологів України. Київ: Талком, 2022. С. 26–27.

5. Смольська Л. М. Стресостійкість та життєстійкість: креативна модель формування в сучасних умовах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Психологія. 2021. Вип. 4. С. 113–117.

С.А. Ничкало, м. Київ

ХУДОЖНЯ КОМУНІКАЦІЯ У ВІРТУАЛЬНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Авторка матеріалів окреслює різні аспекти використання віртуального медіапростору в естетичному вихованні школярів; наголошує на необхідності збереження його ціннісної спрямованості в умовах дистанційного навчання, а також використання можливостей віртуальних музеїв і цифрових медіа для збагачення змісту мистецької освіти.

Ключові слова: мистецтво, освіта, цифровізація, віртуальний медіапростір, художня комунікація, культурологічна парадигма.

Розвиток інформаційних цифрових технологій стрімко набуває все більших масштабів. Він невідворотньо підпорядковує собі всі сфери суспільного життя, зокрема й освіту. Віртуальний медіапростір має свої як позитивні, так і негативні аспекти, і завдання освітян полягає в оптимізації використання перших і за можливістю нейтралізації других. У цьому сенсі необхідним є збереження особливої місії навчальних предметів мистецького циклу, яка полягає у вихованні всебічно розвиненої і духовно наповненої особистості, здатної до культуротворення.

У віртуальній художній комунікації важливо дотримуватися культурологічної парадигми освіти – «системи наукових поглядів, що передбачає співвіднесення художньо-педагогічних засобів формування

особистості із широким культурним контекстом життєдіяльності суспільства» [4, с. 4]. Вона сприяє формуванню усвідомленого ціннісного ставлення до життя, не тільки естетичному, а й етичному розвитку: відповідальній поведінці, готовності до дій, бажанню змінювати світ на краще. Культурологічна парадигма передбачає також збереження ціннісної спрямованості мистецької освіти в умовах цифровізації, тобто орієнтованості освітнього процесу на становлення системи цінностей і духовний розвиток учнів/вихованців, допомагає долати розрив між навчанням і вихованням, який, на жаль, у сучасних реаліях стає все більшим.

Протягом останніх років українські науковці досить активно досліджують проблеми, пов'язані з інформатизацією мистецької освіти. Зокрема, С. Волков зазначає: «Електронні технології дали можливість широкого доступу до світових мистецьких здобутків різних культур, континентів, епох, на яких мають формуватися естетичні смаки нового покоління і на яких й базується творче навчання. Це нібито дало можливість суттєво скоротити затратну частину навчання, освітнього процесу, але, як негатив, виключає з контексту навчання емоційне, живе спілкування зацікавлених сторін» [2, с. 14].

Утрата цього безпосереднього «живого» спілкування стимулює до пошуку нових навчально-виховних технологій, які б дозволили використовувати можливості віртуального медіапростору таким чином, щоб заняття з учнями були ефективними й цікавими. Результати опитувань приводять до висновку, що навчання мистецтву в школі в дистанційному форматі, попри об'єктивні труднощі, відкриті й приховані небезпеки віртуального інформаційного простору, може бути цікавим і ефективним. Для цього потрібні об'єднані зусилля науковців і вчителів в оволодінні необхідними навичками у сфері інформаційно-освітніх технологій, а також у відборі навчального матеріалу. І тут віртуальний медіапростір розкривається як джерело можливостей для пошуку й відбору потрібної інформації та створення на цій основі нових виховних технологій.

Позитивні можливості цифровізації окреслені в прийнятій 2021 р.

«Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі» [3]. У названому дослідженні підкреслено, що «полегшилося здобуття та поширення мистецької інформації (ознайомлення із творами, енциклопедичними й навчальними виданнями тощо); стало не лише більш оперативним, а й загалом уможливилось спілкування з митцями -сучасниками в соціальних мережах; так само більш мобільним і відкритим стало реагування на оприлюднену мистецьку інформацію та відомості про мистецтво; почали створюватися віртуальні мистецькі спільноти за професійними інтересами, з'явилася можливість вільної дискусії в реальному часі, обмін методичними розробками й науковими відкриттями тощо. Здобувачі освіти як користувачі мережі інтернет отримали доступ до збірок музейних колекцій з усього світу, які поступово оцифровуються та стають відкритими і навіть безкоштовними...» [Там само, с. 19].

Слід зазначити, що саме віртуальна мережа художніх музеїв, як українських, так і закордонних, має великий потенціал для оновлення й збагачення змісту естетичного виховання школярів. Важливо, що низка провідних музеїв світу (Лувр, Метрополітен-музей тощо) оснащені перекладом українською мовою. Вони демонструють приклад не лише масштабної цифровізації своїх колекцій, а й надання користувачам широких можливостей для дослідження історії мистецтва, окремих художніх творів, творчості видатних мистців, власного естетичного розвитку. Віртуальний відвідувач має нагоду «пройтися» музейними залами, оглянути їх з різних ракурсів, зупинитися біля цікавого експоната; наблизити все зображення або його окремі деталі, розглянути їх уважно, не поспішаючи, почитати цікаві, фахові й нерідко ексклюзивні коментарі, завантажити репродукцію художнього твору на свій комп'ютер. Тож і у віртуальному музейному просторі можна, за висловом відомої французької мистецтвознавиці Ф. Барб-Галль, яка працює в царині залучення дітей до образотворчого мистецтва, «крок за кроком розшифровувати образи, задовольняти допитливість дітей різного віку і різного рівня розвитку» [1, с. 50].

Загалом у процесі роботи над темою «Естетичне виховання старших підлітків і старшокласників засобами художньої комунікації у віртуальному медіапросторі мистецьких екскурсій та музеїв» ураховано як переваги віртуального медіапростору (великий обсяг інформації і легкий доступ до неї, швидкість інтерактивної взаємодії тощо), так і пов'язані з ним ризики (значна кількість помилок, неточностей, смислова неоднозначність тощо). Досліджено особливості використання віртуальних ресурсів в естетичному вихованні школярів засобами образотворчого мистецтва й архітектури. З'ясовано, що вчителі мистецьких дисциплін потребують методичної допомоги у відборі навчального матеріалу та його використанні в художній комунікації з метою запобігання перенесенню в освітній процес поширених у цифрових медіа фактологічних помилок, сумнівної з точки зору наукової коректності та морально-етичних цінностей інформації.

На основі можливостей віртуального медіапростору з урахуванням актуальних завдань мистецької освіти й естетичного виховання в сучасних реаліях створено комплекс методичних розробок для використання вчителями мистецтва, як-от: кроспросторова і кросчасова подорож містами Європи, які були зруйновані під час Другої світової війни й відбудовані з дотриманням національних культурних традицій і новітніх досягнень мистецтва архітектури; знайомство з творчістю видатних, але маловідомих мистців української діаспори з метою формування в школярів стійкого уявлення про єдність світової української культури; синергія різних видів мистецтва на прикладі архітектури і музики; конкретизація термінів і понять сучасного образотворчого мистецтва тощо.

На часі введення в художню комунікацію творів останніх двох років – тих, що з'явилися на світ як рефлексія мистців на повномасштабне вторгнення рф в Україну й подальше розгортання війни. Вони наповнені великою емоційною потугою і відповідно наділені великою силою впливу на глядача (читача, слухача), адже, як слушно зазначає С. Стоян, «...в будь-який час ситуація війни максимально загострює та активізує художню творчість,

виводячи її на зовсім інший рівень відображення реальності - як внутрішньої, так і зовнішньої» [5, с. 121-122].

«Народжені війною» твори мистецтва ще «не встигли» увійти до навчальних програм і підручників. Їхнє вивчення, аналіз, класифікація – завдання на майбутні роки й десятиліття. Однак вчителі мистецтва, які мають достатньо можливостей для виявлення власної педагогічної творчості і свободи у відборі навчального матеріалу в різноманітних джерелах, можуть з власної ініціативи залучати це нове мистецтво до навчання й виховання школярів, особливо – старших підлітків і старшокласників.

Список використаних джерел

1. Барб-Галль Франсуаза. Як розмовляти з дітьми про мистецтво. Львів : Видавництво Старого Лева. 2024. 176 с.
2. Волков С. М. Мистецька освіта як імагема в українській культурі. Динаміка і практика трансформації. Тенденції розвитку початкової мистецької освіти в Україні : зб. тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. конф. Національна академія мистецтв України. Київ : 2020. С. 12-15.
3. Кремень В. Г., Сисоєва С. О., Бех І. Д. та ін. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Вісник НАПН України. 2022, № 4(2). С. 1-30. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>
4. Падалка Г. М., Зайцева А. В. Культурологічні виміри проєктивного моделювання мистецької освіти. Культура і сучасність : альманах. № 1. Київ: ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 3-6.
5. Стоян Світлана. Мистецтво та війна: специфіка художніх трансформацій. Філософська думка. 2022. № 3. С. 119 – 124.

Т.К. Окушко, м. Київ

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ЗДОРОВ'Я ЯК РЕСУРС ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ

У статті розглядаються питання ціннісного ставлення старшокласників до здоров'я. Охарактеризовано важливі аспекти збереження фізичного й ментального здоров'я старшокласників у період воєнного стану та повоєнного відновлення. Окреслено коло «реперних точок» щодо ціннісного ставлення до здоров'я старшокласників як ресурсу життєвої успішності.

Ключові слова: здоров'я, ціннісне ставлення, життєва успішність, старшокласники, реперні точки.

Збереження життя та здоров'я дітей є стратегічно важливим і пріоритетним завданням держави. Однією з «Глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року», визначених Організацією Об'єднаних Націй, є здоров'я